

کنکاشی پیرامون چارچوب مفهومی گزارشگری مالی*

«قسمت دوم»

نوشته: برایان کارسبرگ
ترجمه: دکتر محسن دستگیر
امیر پوریانسیب

می توانست به جای چهار اصطلاح از دو اصطلاح استفاده کند: یکی عناصر مثبت و دیگری عناصر منفی سود جامع را بازنمایی کنند. اما این چهار اصطلاح سال‌ها در ایالات متحده استفاده شده است و هیات به جای ابطالشان به آنها اعتبار و صلابت بیش تری بخشدید و این اقلام را با تعریف درآمدها و هزینه‌ها به عنوان تغییرات دارایی‌ها از محل فعالیت‌های عملیات اصلی یا محوری مستمر، و تعریف افزونه‌ها و زیان‌ها به عنوان تغییرات دارایی‌ها از محل معاملات فرعی یا اتفاقی متمایز کرد.

خواستگان شاید اصطلاح سود جامع را بسیار عجیب بدانند در حالی که می‌شد از اصطلاحاتی چون سود^۱، سودهای خالص^۲، یا منفعت^۳ استفاده شود. در حقیقت، استفاده از این اصطلاح را می‌توان هشداری پشنگام از مشکلاتی دانست که بعداً در ارزیابی طرح چارچوب مفهومی با آن مواجه خواهیم شد. سود جامع، همان‌گونه که می‌توان در معادله‌ی شماره‌ی

تعريف دارایی‌ها را می‌توان مثالی از درونه‌های این بیانیه دانست. محور تمرکز بیانیه‌ی اهداف را بیاد آورید که دارایی‌ها چیزهایی تعریف می‌شود که در ترازنامه نمود می‌یابند و به ارزیابی جریان‌های نقدی آینده کمک می‌کنند. البته این برداشت بدی نیست اما فاقد دقت یک گزاره‌ی واقعی است. دارایی‌ها با سه ویژگی تعریف می‌شوند؛ نخست آن که مزایای اقتصادی احتمالی آینده را بازنمایی می‌کنند. دوم، این مزایا را باید شرکتی که گزارش می‌شود تحصیل یا کنترل کند؛ و سوم، دارایی باید نتیجه‌ی یک معامله یا رویداد گذشته باشد. این تعريف واقعاً در خور بیانیه‌ی اهداف است. اشاره به مزایای اقتصادی آینده، مستقیم یا غیرمستقیم، با بهره‌مندی از جریان‌های نقدی سازگار است.

تمایز بین درآمدها و هزینه‌ها از یک سو و افزونه‌ها و زیان‌ها از دیگر سوابق موضوع درخور توجه دیگری است. هیات استاندارهای حسابداری مالی شاید

عناصر صورت‌های مالی سومین بیانیه‌ی مفهومی هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا عناصر صورت‌های مالی را، که عموماً به ترازنامه و صورت سود و زیان ساخت می‌بخشند، در ده عنصر تعریف می‌کند. این عناصر را می‌توان در قالب سه رابطه (معادله) بیان کرد:

۱- دارایی‌ها منهای بدھی‌ها برابر است با حقوق مالی.

۲- در هر دوره‌ای، سرمایه‌گذاری‌های مالکان به علاوه‌ی سود جامع منهای توزیعات بین مالکان برابر است با تغییر در حقوق مالی.^۴

۳- سود جامع^۵ برابر است با درآمدها منهای هزینه‌ها به اضافه افزونه‌ها^۶ منهای زیان‌ها.

این نوشتار به گستردگی به تعاریف تمام عناصر بالا نمی‌پردازد، بلکه تنها درباره‌ی درونه‌های بیانیه‌ی سوم و یکی دو نکته‌ی خاص بحث می‌کند.

بتواند پاسخ‌های چنین پرسش‌هایی را به دست دهد.

بررسی مشکلات طرح بازشناسی فوراً
ما را به درک جایگاه و ارزش مسائل طرح
اندازه‌گیری رهنمون می‌سازد. فرض کنید
شرکت نفتی مثال ما سرانجام وجود یک
مخزن نفت را با برآوردهای کمی که براساس
استانداردهای مهندسی تعیین شده است
شناسایی می‌کند. اگرچه می‌تواند یک
دارایی را بازشناسی کند، اما به چه مبلغی
باید آن را اندازه‌گیری کند؟ عدم قطعیت‌ها یا
ابهام‌هایی وجود دارد، حتی اگر بخواهیم به
میثاق بهای تاریخی و فادرار بمانیم. اندازه‌ی
این دارایی می‌تواند تنها شامل بهای
کشف و بهای توسعه انتساب پذیر به
عرضه‌هایی باشد که آنچه نفت یافت شده
است، یا این که ما می‌توانیم فقط نسبتی از
بهای کان برنامه‌ی اکتشاف را با انتکاء به این
منطق که جستجوی نفت همراه با شناس
است، منظور نماییم. تلاش‌های بی‌نتیجه
همواره در کنار موفقیت‌ها است، و اقتصاد
یین کارها به گونه‌ای است که انتظار می‌رود
ارزش موفقیت‌ها، بهای ناکامی‌ها و هم
چنین بهای موفقیت‌ها را بپوشاند. البته، این
مثالی از مسئله‌ی سهم‌بندی بهای^{۱۴} است.

مفهوم ارزش تنزل یافته^{۱۵} می‌تواند مبنای ایده‌آلی برای شرح و بسط مفاهیم اندازه‌گیری به دست دهد. براساس این مفهوم، یک دارایی به مبلغی اندازه‌گیری می‌شود که شرکت به همان میزان از تملک آن دارایی متفع می‌گردد. این مبلغ ارزش جبرانی منصفانه‌ای را بازنمایی خواهد کرد که مبین استفاده‌ی شرکت از خدمات تنزل یافته‌ی دارایی است. این مفهوم به این نتیجه‌گیری می‌انجامد که دارایی‌های به جای بهای تاریخی به بهای جاری یا مبلغ پوشش‌پذیر پایین تری اندازه‌گیری شود. اینجا است که طرح هیات استانداردهای حسابداری مالی درباره‌ی اندازه‌گیری با مشکلات جدی رویارو می‌شود.

بازشناسی^{۱۰} و اندازه‌گیری^{۱۱} به صرف این که چیزی مشمول تعریف پسیش‌گفته از دارایی است نمی‌توان آن را به طور خودکار در ترازنامه آورد. شرط دیگری که باید احراز کند تائیدپذیری^{۱۲} است. انتظار داریم سلسله‌ای از آزمون‌های موضوعه را بیابیم تا به کمک آنها تصمیم بگیریم چیزی را در ترازنامه درج کنیم یا نکنیم.^{۱۳} این آزمون‌ها ممکن است شامل (۱) علم به وجود آن قلم، (۲) تعیین این که یک منبع اقتصادی است، (۳) این که به شرکت تعلق دارد، (۴) این که بر حسب پول قابل اندازه‌گیری است؛ و (۵) برآورده شدن هر چهار آزمون قبلی در تاریخ ترازنامه، باشد.

شرکتی که سرگرم اکتشافات به امید یافتن نفت است مثالی از وضعیتی را به دست می‌دهد که در آن تصمیم‌گیری درباره‌ی بازشناسی مشکل است. فرض کنید در طی یک دوره‌ی حسابداری این شرکت مبالغی را صرف مطالعات زمین‌شناسی کرده است و در پایان دوره عرصه‌هایی را شناسایی کرده است که ارزش بررسی‌های بیش‌تر را دارد. این تنها نکته‌ای است که هنگام تنظیم ترازنامه معلوم است. هنگام تهییه ترازنامه، تنها می‌دانیم که ممکن است در بعضی عرصه‌ها آن هم، شاید برپایه‌ی احتمالات کمی نفت یافتد. آیا در این زمان می‌توان یک دارایی را بازشناسخت؟ فرض کنید پاسخ "خیر" است. در دوره‌ی بعد، شرکت به حفاری‌اش برای اکتشاف چاه‌های نفت ادامه می‌دهد، برخی عرصه‌ها به نفت نمی‌رسند، در حالی که برخی دیگر به کشف ذخایر نفت می‌انجامند. در پایان دوره‌ی بعد، شرکت می‌داند که نفت یافته است، اما هنوز آزمون‌های کافی را برای برآورده اطمینان‌پذیر از کمیت ذخایر انجام نداده است. آیا حالا می‌تواند یک دارایی را بازشناسد؟ بیانیه‌ی مفاهیم ناظر بر بازشناسی در صورتی فایده‌مند است که

۳ بلا دید تمام تغییرات در دارایی‌های خالص را بازتاب می‌دهد جز آن دسته از تغییرات که ناشی از سرمایه‌گذاری مالکان و توزیعات بین آنها است، بنابراین سود جامع مبتنی بر مفهوم حفظ سرمایه‌ی مالی^۷ است. برخی از موسسان و دست کم یکی از اعضاي هيات استانداردهای حسابداری مالی از این وضعیت ناخرسند بودند. آن‌ها از این نگره حمایت می‌کردند که کانون تمرکز صورت سود و زیان باید مفهومی محدودتر باشد و باید برخی از اقلام که بخشی از سود جامع خواهند بود از شمول آن خارج گردند. مخالفان عقیده داشتند آن رقم سودی (سطر آخر صورت سود و زیان) خوب است که منتبه به تلاش‌های مدیران باشد. این رقم باید نتایج عملیات را بازتاب دهد و شامل افزونه‌های بادآورده نباشد. چنین مفهومی را با انتکاء نمی‌توان اندازه گرفت. درهحال، یکی از پیامدهای استفاده از آن مستثنی کردن اثرات تغییر قیمت‌ها از صورت سود و زیان و تاکید بر مفهوم حفظ سرمایه‌ی فیزیکی^۸ است.

اعضای هیات استانداردهای حسابداری مالی برای رسیدن به این مفهوم محدودتر درباره امکان تعریف سود خالص بحث کردند، اما نتوانستند به توافق برسند. برای رسیدن به مصالحه در این زمینه، آنها موضوع را برای بررسی بیشتر در یکی از مراحل بعدی موقتاً به بایگانی سپرندند. اعضای هیات از اصطلاح سود جامع به جای اصطلاح سود که قبلاً در همین طرح به کار برده می‌شد، استفاده کردند و اصطلاح سود خالص را برای استفاده‌های آینده، شاید به منظور توصیف اندازه‌گیری سود بر مبنای مفهوم حفظ سرمایه‌ی فیزیکی کنار گذاشتند. هیات استانداردهای حسابداری مالی هم چنین خاطرنشان ساخت که ارائه‌ی تعریف از عنصری جدید موسوم به تعديل حفظ سرمایه^۹ را به بعد موکول می‌کند.

توافق بر سر این موضوع که بیانیه مفاهیم باید تا چه حد اندازه های جاری را توصیه کند دشوار می نماید. برخی مشکل اساسی را مفهوم نقدآوری^{۱۶} (تحقیق) می دانند؛ برخی دیگر مسئله را اتکاءناپذیری اندازه های جاری می پنداشند. فرض کنید شرکتی اوراق بهادری دارد که قیمت جاری بازار آنها بالاتر از بهای خریدشان است. برخی حجت می آورند که قیمت جاری بازار نباید در ترازنامه بازشناسی شود، آنها براین عقیده اند که افزونه‌ی ناشی از افزایش قیمت تا زمانی که اوراق بهادر به نقد یا معادل نقد تبدیل نگردد، به دست نمی آید. با وجود این، برخی دیگر می گویند که قیمت جاری بازار اوراق بهادر باید در ترازنامه بازشناسی شود و افزونه‌ی مربوط نیز در سود شرکت آورده شود؛ آنها به این نکته اشاره می کنند که ارزش جاری را می توان با اتکاءپذیری کامل، البته با اتکای بالاتری از بدھکاران تجاری که در معرض رسیک نکول بیشتری قرار دارند، اندازه گرفت. هم چنین دلیل می آورند که افزونه‌ی ناشی از افزایش قیمت نیز واقعاً در طول دوره‌ی جاری اتفاق افتاده است. چنانچه قیمت اوراق بهادر در یکی از دوره‌های آینده کاهش یابد، اگر چه زیانی در آن دوره برخواهد خاست اما به این واقعیت که در دوره‌ی جاری افزونه‌ای رخ داده است خللی وارد نمی کند.

مفاهیم بیانیه‌ی ویژگی‌های کیفی، که مبتنی بر ربطپذیری^{۱۷} و اتکاءپذیری^{۱۸} است، قویاً به این نتیجه گیری اشاره دارد که قیمت‌های جاری باید در موارد پیش‌گفته بازشناسی شود. ارزش جاری املاک، ساختمان‌ها و تاسیسات یا کالاهای را با اتکاءپذیری کمتری از اوراق بهادر بازارپذیر^{۱۹} می توان اندازه گرفت و اغلب مردم معتقدند که اتکاءپذیری برخی از این دارایی‌ها چنان پایین است که نباید مبالغه جاری شان را در ترازنامه‌ی اصلی بازشناسی

این، طبیعتاً اعمال فشار به هیات برای بررسی کامل این موضوع مهم افزایش یافتد. در نتیجه هیات تصمیم گرفت به این موضوع در پیش‌نویس بیانیه‌ی گزارشگری سود، جریان‌های نقدی، وضعیت مالی پردازد.^{۲۰} پیش‌رفته‌ای نیز با تاکید بر باورهای پیشین هیات، مبنی بر این که سود باید با توجه به "مفهوم حفظ سرمایه‌ی مالی" تعیین گردد، و به مفهوم "حفظ سرمایه‌ی فیزیکی" فروکاسته شود، حاصل شد. با وجود این، هیات استانداردهای حسابداری مالی می خواست مفهوم سود را به شیوه‌ای توصیف کند که به شرح و بسط مفاهیم اندازه گیری کمک کند. امکان پذیرش رویکرد هیکز گرایان^{۲۱} که بر پتانسیل مصرف تاکید دارد بررسی شد: سود شرکت برابر با حداقل مبلغی است که سهامداران می توانند مصرف کنند بی آن که ثروت خالص شرکت کاهش یابد. با این وجود، این خط فکری با اقبال روبه‌رو نشد. اعضای هیات استدلال می کردند که سهامداران معمولاً تصمیمات مصرفشان را بر مبنای صورت سود و زیان شرکتی که در آن سرمایه گذاری کرده‌اند قرار نمی دهند. تصمیمات مصرف در صورتی که مبتنی بر چیزی غیر از جریان‌های نقدی واقعی و پیش‌بینی شده باشد از سود تقسیمی و تغییرات قیمت سهام شرکت متاثر خواهد شد، و این قیمت‌ها نوعاً به روشنی تعیین می شود که به نحو چشم‌گیری متفاوت از اندازه‌های دارایی‌های شرکت است. این استدلال متنضم این است که تمرکز اصلی حسابداری باید فراهم آوردن اطلاعاتی باشد که بتوان از آنها برای تعیین قیمت بازار سهام استفاده کرد.

برخی افراد احتمالاً علاقه‌مندند که سود بر حسب همزمانی بهاگان و درآمدهای یک دوره‌ی مالی تعریف شود. با وجود این، بسیاری پی بوده‌اند که این راه برونو رفت از مسئله نیست. این رویکرد بدون تعاریف

مفهوم سود

قبل‌آ دیدیم که هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا هنگام صدور سومین بیانیه‌ی مفاهیم، که به عناصر صورت‌های مالی می پردازد، بررسی کامل مفهوم سود را به بعد موکول کرد. با وجود

توافق‌ها روی موضوعات خاص به دست داده‌اند. مطمئناً عدم توافق‌ها هم چنان برخواهد خاست زیرا افراد وزن‌های متفاوتی را به بها و اتکاء‌پذیری در رابطه با ربط‌پذیری می‌دهند. اما چنین تفاوت‌هایی ممکن است با اجرای پژوهش‌ها محدود‌تر گردد. چنانچه افراد متفاوت در مورد بھای یک پیشنهاد پژوهشی تضاد آراء داشته باشند، می‌توان پژوهشی را برای برآورده سطح بھای احتمالی اجرا کرد؛ و با گذر زمان افراد ممکن است در نتیجه‌ی اطلاعات مربوط به بھای پیشنهادهای پذیرفته شده و پیشنهادهای رد شده به نقطه نظری درباره‌ی هم‌سانی تصمیمات متفاوت دست یابند.

پیشرفت مشابهی را می‌توان از مفهوم اتکاء‌پذیری انتظار داشت. این مورد البته یکی از نقطه‌های قوت مهم طرح چارچوب مفهومی است. اتکاء‌پذیری، چارچوبی برای نشان دادن نوع پژوهشی به دست می‌دهد که در آینده مورد نیاز است تا اختلاف نظرها را درباره‌ی مسایل بحث‌انگیز حسابداری محدود کند.

به‌نظر می‌رسد هیات استانداردهای حسابداری مالی از چارچوب مفهومی برای بهبود بحث پیرامون فرایند استانداردگذاری نفع برده است. منافع مشابهی را می‌توان در انگلستان با عرضه‌ی یک چارچوب مفهومی انتظار داشت. حقیقتاً محیط کسب و کار انگلستان تا آن جاکه به موضوعات حسابداری مربوط می‌شود به محیط تجاری آمریکا شباهت دارد. هدف گزارشگری مالی، ویژگی‌هایی که اطلاعات حسابداری را فایده‌مند می‌سازد، و ماهیت دارایی‌ها، بدھی‌ها و عناصر سود، همه به‌نظر می‌رسد در دو کشور مشابه باشد. بنابراین در انگلستان می‌توانیم منافع قابل توجهی را با استفاده از بخش‌های تکمیل شده‌ی طرح چارچوب مفهومی آمریکا به دست آوریم، بی‌آن که لازم باشد در آنها تغییری ایجاد کنیم.

عمل مسلطی بوده است. بیانیه‌ی اهداف به اطلاعاتی اهمیت می‌دهد که به ارزیابی جریان‌های نقدی آینده کمک می‌کند؛ و بیانیه‌ی ویژگی‌های کیفی به اطلاعاتی اهمیت می‌دهد که ارزش بازخورد دارند. این دو مفهوم در کنار هم به روشنی نشان می‌دهد به گزارشی از جریان‌های نقدی واقعی نیاز است.

نتیجه‌گیری

برخی از مردم به طرح چارچوب مفهومی هیات استانداردهای حسابداری مالی آمریکا (FASB) به خاطر فراگیری و کلی‌گویی نتیجه‌گیری‌هایش انتقاد کرده‌اند. آنها می‌گویند این طرح حاوی گزاره‌های کلی است که وقت لازم را برای کمک واقعی به ارایه راه حل‌های مناسب جهت حل مشکلات حسابداری ندارد. اینان دلیل می‌آورند هر موضوعی در قبال موضوعی خاص را می‌توان با چارچوب مفهومی توجیه کرد. بنابراین یک شیوه‌ی عمل غیرعینی را همواره می‌توان با این ادعا که اطلاعات به دست آمده فاقد اتکاء‌پذیری است یا متضمن بھایی پیش از مزايا است، رد کرد.

ظاهرآ چارچوب مفهومی نمی‌تواند چنین مباحثی را برطرف کند. علاوه بر آن همچنان که مباحث بالا نشان می‌دهد، برخی از مهمنه‌ترین آزمون‌های چارچوب مفهومی را پیش رو داریم. قضاؤت نهایی درباره‌ی فایده‌مندی طرح چارچوب مفهومی از جسارت هیات استانداردهای حسابداری مالی به هنگام روپارویی با موضوعات مربوط به طرح اندازه‌گیری تاثیر می‌پذیرد.

با وجود این، اشتباه است که انتظار زیادی از این طرح داشته باشیم؛ به نظر می‌رسد و می‌دانیم برخی پیشرفت‌های قابل اعتماد و استوار قبلًا حاصل شده است. سه بیانیه‌ی مفهومی اول زیان مشترک و دقیق‌تری را برای بحث پیرامون عدم

دقیق درآمدها و بھاگان و مفهوم هم‌زمانی کمک ناچیزی به حل مسئله خواهد کرد؛ موضوعاتی از این قبیل ایجاب می‌کند که هر چه زودتر مسائل اندازه‌گیری دارایی‌ها حل و فصل گردد. در نتیجه این خط فکری به این دیدگاه انجامیده است که سود را می‌توان به عنوان اندازه‌ی تغییر دارایی‌های خالص شرکت تعریف کرد و این موضوع در طرح اندازه‌گیری باید قبل از نهایی شدن تعریف سود، حل و فصل گردد.

پیش‌نویس بیانیه‌ی گزارشگری سود، جریان‌های نقدی و وضعیت مالی، حاوی شماری از مفاهیم فایده‌مند در کنار بخش‌هایی است که می‌کوشند به مفهوم سود پیردازنند. به‌نظر می‌رسد این بخش‌های نسبتاً بحث‌انگیز نباشد. این بخش‌ها رهنمودی را درباره‌ی افشاگری در صورت سود و زیان با تاکید بر نکته‌ای که از پی می‌آید به دست می‌دهد: "اجزاء مهم‌تر از کل است." از این رو، این امر نیاز به گزارش اجزاء صورت سود و زیان را به صورت جداگانه به رسمیت می‌شناسد و به خطر تاکید بیش از حد بر روی رقم سود اشاره می‌کند. این پیش‌نویس هم چنین در نوشته‌های رسمی اولین تعاریف را از مفاهیم نقد‌پذیری^{۲۲} و انعطاف‌پذیری مالی^{۲۳} (امکان تطبیق با شرایط متغیر) ارایه می‌دهد. این دو مفهوم از عوامل مهم تصمیم‌گیری درباره‌ی اطلاعاتی است که باید در صورت وضعیت مالی گزارش شود. در پایان، ضروری است تا به یک موقفيت کوچک نیز اشاره شود. پیش از این پیشرفت چارچوب مفهومی تا آن اندازه بود که نشان دهد صورت وجوده باید تاکید شود. تغییرات نقد باشد، نه سرمایه در گردش یا دیگر تعاریف وجوده. این نتیجه‌گیری مثال جالبی از قدرت دو بیانیه‌ی مفهومی اول است، علی‌الخصوص به یاد آورید که در آمریکا گزارشگری جریان‌های وجوده به عنوان تغییرات سرمایه در گردش شیوه‌ی

* Carsberg, V.Bryan., "The Quest for a Conceptual Framework for Financial Reporting" in Carsberg, B.V. and Dev,S, "External Financial Reporting", Prentice Hall (1984)	7- financial concept of capital maintenance 8- physical concept of capital maintenance 9- capital maintenance adjustment 10- recognition 11- measurement 12- verifiability 13- R. R. sterling, An Essay on Recognition, (Urpublished Working Paper, 1983) 14- cost allocation 15- deprival value concept 16- realization 17- relevance	18- reliability 19- marketable securities 20- Financial Accounting Standards Board, "Reporting Income, Cash Flows, and Financial Position of Business Enterprises" Proposed Statement of Financial Accounting Concepts, (FASB, 1981). 21- Hieksian approach 22- matching 23- liquidity 24- financial flexibility
1- equity		
2- comprehensive income		
3- gains		
4- income		
5- earnings		
6- profit		
پانوشت		

قابل توجه اعضاء محترم حسابداران خبره ایران

دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه فردوسی مشهد هشتمین سمینار سراسری حسابداری ایران را تحت عنوان "نقش حسابداری و حسابرسی در پاسخ‌گویی و توسعه اقتصادی" در تاریخ‌های ۲۷ و ۲۸ آبان ماه ۱۳۸۳ برگزار می‌نماید. محورهای تعیین شده برای ارائه مقالات در همایش به شرح زیر می‌باشد:

- ۱- ارزیابی عملکرد مدیران جهت پاسخ‌گویی به استفاده کنندگان
- ۲- نقش نهادهای حرفه‌ای در پاسخ‌گویی و توسعه اقتصادی
- ۳- حسابرسی عملیاتی و نقش آن در پاسخ‌گویی
- ۴- تاثیر اطلاعات و صورت‌های مالی حسابرسی شده در بازار سرمایه
- ۵- جایگاه گزارشات حسابرسی مستقل در سیاست‌گذاری اجرایی مدیران و انتظارات سهامداران
- ۶- نقش آموزش موثر در توسعه حسابداری
- ۷- منافع و محدودیت‌های به کارگیری استانداردهای حسابداری
- ۸- بررسی تطبیقی حسابداری کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ایران
- ۹- تاثیر جهانی شدن و توسعه تکنولوژی بر حسابداری و حسابرسی
- ۱۰- نقش سیستم‌های اطلاعاتی حسابداری در توسعه اقتصادی (بويژه در بخش صنعت)
- ۱۱- سایر موضوعات مرتبط

از همکاران محترم تقاضا دارد با ارائه مقاله و با حضور در سمینار مذکور به غنای همایش بیفزاید.

آدرس دبیرخانه همایش: مشهد - بلوار وکیل آباد - پردیس دانشگاه فردوسی - دانشکده علوم اداری و اقتصادی

فاکس: ۰۵۱۱۸۶۱۱۲۴۳